

Met de wet van 19 juli 2006 (BS 11 augustus 2006) wordt de wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van vrijwilligers op een aantal punten gewijzigd. De fundamentele principes blijven dezelfde, maar er wordt meer rekening gehouden met de realiteit van kleine verenigingen en een aantal bepalingen wordt nog meer afgestemd op de praktijk. In deze nieuwsbrief vindt u de krachtlijnen van de wet, waarbij de aanpassingen telkens aangeduid worden. Belangrijk : de wet blijft in werking treden op 1 augustus 2006, met uitzondering van de regeling over de aansprakelijkheid en de verzekeringsplicht (die gaat in op 1 januari 2007).

1. Toepassingsgebied – Definities

De wet is van toepassing op vrijwilligers en op organisaties die met vrijwilligers werken. Een vrijwilliger is iemand die onbezoldigd en onverplicht een activiteit verricht ten behoeve van derden en die ingericht wordt door een organisatie. Onbezoldigd wil zeggen dat er geen financiële prestatie in de vorm van een loon tegenover staat. Men wordt dus niet betaald omdat men een bepaalde activiteit uitoefent. Een vergoeding van gemaakte onkosten kan wel (zie verder). Onverplicht wil zeggen dat men niet gedwongen kan worden vrijwilligerswerk uit te oefenen, noch dat men gesanctioneerd kan worden als men een bepaalde activiteit niet uitoefent. Een activiteit in georganiseerd verband wil zeggen dat het vrijwilligerswerk ingericht wordt door een organisatie. Deze mag geen winstoogmerk hebben. Het kan dus gaan om een VZW, om een publieke rechtspersoon zonder winstoogmerk (bijv. een ziekenhuis, OCMW, stad of gemeente), of om een feitelijke vereniging. Nieuw : de wet omschrijft nu ook duidelijk wat onder feitelijke vereniging moet worden verstaan (zie artikel 3, 3°, van de wet).

Opmerkingen:

- Men moet een duidelijk onderscheid maken tussen lid zijn van een vereniging (bijv. mee gaan wandelen) en vrijwilliger zijn binnen die vereniging (bijv. helpen bij de jaarlijkse barbecue).
- Ook bestuurders van vzw's kunnen onder het toepassingsgebied van deze wet vallen. Voor hen geldt ook wel de specifieke

aansprakelijkheidsregeling uit de wet op de vzw's.

- Men kan vrijwilligerswerk verrichten in de organisatie waar men ook werkt (en dus bijv. buiten de vergoeding als werknemer ook nog aanspraak maken op de onkostenvergoeding als vrijwilliger), op voorwaarde dat de activiteit volledig los staat van de andere activiteit en ze onder het toepassingsgebied van de wet valt.
- De wet is van toepassing op de vrijwilligers die in België actief zijn maar ook op vrijwilligers die in het buitenland actief zijn (bijv. jeugdgroeperingen die op vakantie gaan in het buitenland, of jongeren die internationaal als vrijwilliger actief zijn).

2. Nieuw : Geen organisatienota, wel informatieplicht

Het vrijwilligerswerk is niet vrijblijvend, het houdt een aantal engagementen in, zowel vanwege de vrijwilliger als vanwege de organisatie die het vrijwilligerswerk inricht. Om daarover duidelijkheid te scheppen, is de organisatie verplicht de vrijwilliger te informeren over de organisatie, het doel, de eventuele verzekering, de eventuele vergoeding, ... Maar de informatieplicht is niet onderworpen aan vormvoorschriften: de informatie kan men dus beschikbaar maken via een vlot toegankelijk medium, zoals een ledenblad, een website, een folder, aanplakking in een lokaal. De informatie mag, maar hoeft niet persoonlijk aan elke vrijwilliger te worden

overhandigd. De term “organisatienota” is dan ook weggevallen in de oorspronkelijke versie van de wet.

3. Aansprakelijkheid en verzekering

De beste bescherming voor de vrijwilliger is een regeling waarbij, als er iets gebeurt, de aansprakelijkheid bij de organisatie gelegd wordt, tenzij bij bedrog, zware schuld of veel voorkomende lichte schuld (zelfde regeling dus zoals voor werknemers). Daarbij hoort dan ook een verzekeringsplicht van de organisatie. Daarvoor is echter vereist dat de verantwoordelijken van die organisatie op de hoogte zijn van de verplichtingen die de wet hen oplegt. Voor VZW's en grotere, goed gestructureerde en omkaderde verenigingen vormt dit geen probleem. Anders is het met kleinschalige, soms zelfs eenmalige initiatieven van een aantal mensen. Aan hen dezelfde aansprakelijkheidsregeling opleggen heeft tot gevolg dat wanneer zich een schadegeval voordoet zonder dat de vereniging een verzekering afgesloten heeft, de initiatiefnemers / verantwoordelijken van de activiteit zelf moeten instaan voor de vergoeding van de schade die door een ander lid – vrijwilliger van de vereniging veroorzaakt werd. Om dit te vermijden, stelt de nieuwe wet dat de aansprakelijkheidsregeling analoog aan die van de werknemers en de daarbij horende verzekeringsplicht slechts van toepassing is voor bepaalde categorieën van verenigingen:

- feitelijke verenigingen die personeel tewerkstellen
- private of publieke rechtspersonen zonder winstoogmerk
- feitelijke verenigingen die op grond van hun specifieke verbondenheid met deze feitelijke vereniging of met de rechtspersoon beschouwd kan worden als een afdeling ervan.

Voor de andere blijft de huidige aansprakelijkheidsregeling van toepassing, wat wil zeggen dat de vrijwilliger die schade veroorzaakt dan kan terugvallen op zijn familiale polis (als hij die heeft).

De gemeenten en provincies moeten de verenigingen informeren over de verzekeringsplicht, en de federale overheid zal een collectieve polis aanbieden aan alle organisaties.

4. Terugbetaling van onkosten

Zoals gezegd, is vrijwilligerswerk in wezen een onbezoldigde activiteit. Maar een vrijwilliger maakt soms wel kosten. In feite zijn dat kosten die de vrijwilliger voorschiet aan de organisatie en de organisatie moet die voorgeschoten kosten dan ook kunnen terugbetalen zonder dat men daarop sociale bijdragen of belastingen moet betalen. Hiervoor bestaan twee systemen:

- ofwel bewijst men alle gemaakte kosten en dan kunnen deze onbeperkt worden terugbetaald; men moet dan natuurlijk wel de bewijzen kunnen voorleggen;
- ofwel betaalt de organisatie een forfaitaire vergoeding; die moet dan wel kleiner zijn dan 27,92 euro per dag en 1.116,71 euro per jaar (geïndexeerde bedragen). De kwartaalgrens is in de nieuwe wet weggevallen. Alle vergoedingen die de vrijwilliger ontvangt in de verschillende organisaties waar hij actief is, moeten worden samengeteld om te evalueren of hij al dan niet boven de maximumgrenzen zit.

Men kan beide systemen niet cumuleren. Na twee jaar zal er een evaluatie van de bedragen komen en bij KB kunnen hogere bedragen ingevoerd worden voor specifieke categorieën van vrijwilligers.

5. Cumulatie met uitkeringen

Eenvormigheid, eenvoud en transparantie zijn hier de stelregel. De wet maakt zo komaf met de vaak enorme papierwinkel en met de strenge sancties, en maakt de uitoefening van vrijwilligerswerk mogelijk, mits eenvoudige verklaring (en mits de vrijwilliger natuurlijk aan de voorwaarden van de wet voldoet om als vrijwilliger beschouwd te worden). Ook wordt duidelijk bepaald dat de forfaitaire